

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

V. De Testamentis non-Solennibus & privilegiatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

Expedita enim responsio est, leges illas fundari in præsumptione, non fraudis in quovis casu particulari intervenientis, sed universalis periculi plurimarum fraudum in ultimis voluntatibus committendarum, nisi testamenta imperfecta, universaliter irritentur: quæ posterior præsumptio, cum vera sit, etiam in casu aliquo particulari omnis fraus absit, hæc etiam cessante testamentum imperfectum, perinde ferè, ut matrimonium, absente proprio parochò sine omni fraude ac fisione celebratum, invalidum erit, per tradita Lib. 1. Tit. 2. n. 89.

75. Censeo nihilominus tertio, ab hærese, imperfectò testamento instituto, uti & à legatario res hæreditarias aut legata, quæ à testatore sibi destinata certo sciunt, & sine vi ac fraude consecuti sunt, retineri salvâ conscientia posse, donec ab ipsis in iudicio repentantur. Ratio est partim; quia, secundum probabilem sententiam DD. non paucorum, testamentum imperfectum in Foro Conscientiæ non est irritum ipsò Jure; adeoque de voluntate testatoris certus, illa sibi relicta, retinere potest, donec testamentum per sententiam irritum pronuntietur: partim verò; quia propter dissensionem DD. obligatio restituendi dubia est; ac proinde ejusmodi hæres ac legatarius, quæ sine vi aut fraude consecuti sunt, retinere valent beneficiò possessionis, arg. Reg. Cùm sunt partium 11. & Reg. In pari 65. in 6.

76. Neque tamen idcirco non solenni testamento institutus hæres aut legatarius occultâ compensatione uti valet, si hæreditas in Foro externo ab intestato venientibus adjudicetur, itaque à legatis prophanis præstandis absolvantur; quia, hoc ipsò; quòd sententia iudicis hæreditatem istis adjudicantis, sit iusta, illam aduendi possidendique habent jus, quò

spoliari sine injuria non possunt, Laiman l. cit. n. 7.

ARTICULUS V.

De Testamentis non-Solemnibus.

SUMMARIUM.

77. Hujusmodi testamenta privilegiata sunt sex.
78. I. Militare, olim ab omni solennitate absolutum;
79. Hodie testes saltem duos exposcens.
80. II. Parentum inter liberos, sine ulla solennitate;
81. III. Ad Pias causas, duobus testibus adhibitis conditum;
82. Quale testamentum ferè à sine supernaturali;
83. Aliquando à publica Utilitate censetur;
84. Et sine solennitate in territorio temporali Papa;
85. Imò Orbe Cbristiano toto subsistit.
86. In eo duo testes, secundum aliquos DD. ad valorem;
87. Verius ad probationem tantum necessarii sunt;
88. Ut quòvis modò suppleri valeant,
89. Et testes non qualificati admittantur.
90. In charta non Sigillata exaratum testamentum Pium,
91. Et legata Pia testamento prophanò non solenni relicta valent;
92. Legata etiam prophana, Pio non solenni relicta, subsistunt.
93. Uri & non solenne testamentum, ad causam Piam conditum à Caco.
94. Favore cause Pia in alterius arbitrium col-

- erium collata institutio sustinetur,
95. Et cause illi favorabilem admittit interpretationem:
96. IV. Rusticorum, sive degentium ac testantium ruri, &
97. V. Conditum tempore pestis: quibus aliquid est remissum.
98. VI. Oblatum Principi, nullis exigens solemnitates.
99. Sicut & conditum apud Acta.

77. **M**odus solenne Testamentum, juxta dicta, est, quod licet solemnitates legibus præscriptas non omnes habeat, ex privilegio tamen & speciali favore Juris sustinetur: cujusmodi Testamenta sunt Militare, Parentum inter liberos, ad causas Pias, Rusticorum, tempore Pestis confectum, oblatum Principi, & apud Acta conditum.

78. Primum sive Militare est, quod à milite, dum in castris & expeditione versatur, iure militum proprio conficitur, & nullis solemnitatibus adhibitis confectum valet: dummodo de ipsius voluntate & testandi animo constet, *pr. Instit. de Milit. test. l. 1. & l. Miles 35. ff. de Test. milit. aded;* ut, si in scriptis testaturus literis aut aliis notis sanguine rutilantibus, vel gladiò in locum calami suffectò, ultimam suam voluntatem terræ inscripserit, nullis testibus adhibitis, voluntas ejus rata habeatur, *pr. cit. & l. Milites 15. C. Rubric. cit. aut, per nuncupationem id facturus, supremam suæ voluntatis sententiam, quoquò modò potest, explicet coram duobus saltem testibus, quorum testimonio de illa constet, §. 1. Instit. & l. Divus 24. ff. eadem Rubr.* Hæc de Justiniano. Novissimò Jure etiam in Testamento militis, si in castris quidem, sed extra conflictum

testetur, duo saltem testes adhibendi sunt, ex *Constitut. Maximiliani l. c. 1. 1512. Tit. de Testament. §. 2.* Ratio autem testamentum militis, remissis solemnitatibus, ad Juris Gentium simpliciter redigendi fuit, vel nimia imperitia Juris & istius peritorum defectus in Castris, *pr. cit. Instit. l. 1. ff. & l. Quamquam 3. C. de Test. milit. vel potius favor Republicæ; ne solius testamenti ordinandi causâ stationem deserere cogatur: & ipsorum etiam militum; ut voluntates ipsorum ultima non ita facile deiciantur: & fortassis etiam; ut in expeditione commilitones heredes facilius existant.*

Secundum, sive Parentum inter Liberos Testamentum nullas exigit solemnitates; ut, si nuda & simplex scriptura reperitur, quâ illi de rebus suis inter liberos disponant, ea custodienda sit, & mandanda executioni, *l. Hæc constitutum 8. §. 1. & Aub. Quod sine C. de Testament. dummodo patris v. g. manum liberi agnoscant, & de ejus voluntate certò constet, Clarus §. Testamentum 9. 171.* Si tamen liberis admixta persona extranea, eique relictum aliquid esset, perit id ab ista ex tali testamento non potest accresceret liberis, §. cit. Ratio ejus Privilegii liberis, indulti est; quod hinc nulla præsumatur fraus; cum liberi paternam hereditatem quodammodo ab ipsa natura vocentur, & non tam in bona parentum quam propria succedant, *Bruneman. in §. 1. cit. n. 4.*

Tertium, Pium sive ad Pias causas conditum Testamentum nihil exigit ultra Jus Naturale & Gentium; & propterea, si per duos testes vel scripturam vel per hæredis confessionem de suprema voluntate testatoris, ad ejusmodi causas aliquid relinquendis, constet, perinde habetur,

betur, ac si id testamentum omnibus Juris solemnitatibus munitum reliquisset, ex percelebri rescripto Alexandri III. *c. Relatum* 11.

82. Testamentum autem Pium nomen solum præcipue accipit à sine seu motivo supernaturali, cujus intuitu conditum est: et sic omne illud, quod hæreditas vel tota vel ejus pars relinquitur; ut cultus & obsequium præstetur, vel pro acceptis beneficiis gratiæ habeantur Deo, & BB. Cælestibus veneratio exhibeatur; ut peccatorum abstergantur maculæ & à poena liberatio obtineatur: ut divina gratia meritum ac præmium in cælo augeatur &c. Baldus in l. 1. *c. de SS. Eccles.* & Panormit. ad hanc Rubric. n. 9. Unde ad causas Pias condita testamenta, & legata etiam relicta censentur, quibus Ecclesiæ, Monasteria, Confraternitates, Hospitalia, Leprodochia, Nosocomia, Orphanotrophia aliæque Sacra aut Religiosa loca instituuntur: iisque pro fabrica, vasis aut velimentis sacris: pro ornamentis aliæque suppellectile: pro Misericordiarum & divinorum Officiorum celebratione vel oblationibus: pro sustentatione & salariis clericorum, Religiosorum, aliorumque eis servientium: pro alimentis, curatione, aliisque necessitatibus personarum eis receptarum, &c. aliquid est relatum. Uti & quibus relatum est pro servorum libertatibus, elemosynis pauperum, redemptione captivorum, & carceratorum liberatione: pro conversione infidelium & hæreticorum ad Ecclesiæ gremium reductione: pro orphanorum educatione, pauperum puellarum dotatione: pro literarum studii & sacrarum præsertim disciplinarum promotione, & pauperum in artificis & operificis instructione &c. Tiraquell. de Privileg. causa Pia in Prefat. à pr. Menoch. Lib. 4. præsumpt. 115. à n. 3. &

Barri de Testat. & Intest. Lib. 1. tit. 4. n. 13. Dummodo ea non merè prophanæ atque privati, sed spiritualis boni aut finis intuitu relicta esse, ex ultima voluntatis tenore aut aliunde constet, *citt.* Menochius n. 9. & Barri n. 13. quantumvis enim Pia dispositio reputetur, si pauperi virgini constituatur dos, pupillo, viduæ aliquid decernatur, servi liberi esse testamento jubeantur, *arg. l. Cùm is* 32. §. 2. ff. de Condit. indeb. l. Mela 14. §. 1. in fine ff. de Aliment. & cib. leg. §. 1. In testamento 38. ff. de Fideicommiss. lib. nihilominus, si non amore Dei vel pro animæ salute; sed ob sanguinis affectionem aut aliam necessitudinem humanam, ob familiæ honorem vel splendorem funebri deductionis relictum constet, ad Piam causam relictum nemo dixerit, *citt.* Menoch. n. 9. & 15. Barri n. 13. ubi uterque monet, in dubio Religionis ac Pietatis intuitu relictum censeri, quod relictum est consanguineo professo Religionem: uti &, si minus solenni testamento sit relictum; ne dispositio corrumpatur, Mantica de Conject. ult. volunt. Lib. 6. tit. 3. n. 14.

Piis causis adnumerari solent relicta 83
pro refectione viarum ac pontium, pro civitatis adversus hostiles incursummunitione, pro constructione monumentorum, aut ad aliam publicam Utilitatem; quod hujus causa, licet verè Pia non sit; cum ad finem supernaturalem non referatur: ob Utilitatis tamen publicæ favorem causis Piis æquiparetur, earumque privilegium gaudeat, *citt.* Menoch. à n. 22. & Barri n. 14.

Dubium de *c. Relatū* *citt.* dispositione & controversia minimè levis est, an perinde, ut *c. Cùm esses* 10. juxta deducta n. 51. locum habeat in solo territorio temporali Papæ. Quod virili conatu in hac nostra Universitate quondam 84.
K k k propu

propugnavit celeberrimus Antecessor Henric. Canisius in *c. Relatum cit. n. 5.* præcipue ductus *c. cit.* Inscriptio; eum, sicut *c. Cum esses 10.* Ostia Tiberina, Civitatis in Ecclesiæ Romanæ temporali territorio sitæ, sic *c. Relatum ejus.* Velitrensis, loci ejusdem Papæ dominio & jurisdictioni etiam temporali subiecti iudicibus inscriptum Rescriptum continetur, & utrumque ab eodem Papa emanavit. Unde, sicut illius, sic & istius dispositionem ultra Ecclesiæ temporale territorium non porrigi, sibi persuasit. Ratio est; quia ultima voluntate, etiam ad causas Pias, de rebus suis à laico facta dispositio Prophanum ac Politicum negotium non minus est, quam ea, quæ sit ad causam non-Piam seu merè prophanam, cum; quia est hominis secularis, & de re merè temporali: tum verò; quia illa de rebus suis disponendi facultas Humanò, eoque Civili Jure introducta est, ex veriori sententia Bartholi in *l. Ex hoc 5. ff. de l. & l. n. 5.* Ba'di in *l. Decernimus 16. C. de SS. Eccl. n. 10.* & Haunoldi Tom. 3. de *l. & l. Trañ. 6. n. 14.* cum, spectatà præcisè naturâ, nemo de re ulla validè disponere valeat pro tempore, quò ejus dominium & jus non habet, imò ejus capax & humanæ Reipublicæ membrum desit esse, & dispositio collata in tempus inhabile, cujusmodi est testamentaria, *l. 1. ff. de Testament. inutilis sit,* nisi lege adjuvetur, *l. Stichus 39 ff. de Manumiss. test.*

85. At meliùs *c. Relatum cit.* dispositionem territorii illò non concludi: sed ubique, & in quocunque, etiam Seculari Foro observandam; cum Panormit. in *c. cit. n. 2.* Claro §. *Testamentum q. 6. n. 2.* & Tiraquello *Causæ piæ privileg. 164.* defendunt Covarr. in *c. cit. n. 8.* Grassi. §. *Testamentum q. 18. n. 2.* Mo-

lina *Tract. 2. de l. & l. disp. 134. n. 4.* Bartholi in *c. cit. n. 2.* & alii, ab isto magno numero congesti, ad omnes Christiani Orbis provincias extendentes *c. cit.* dispositionem, quâ causæ Pias quoad numerum testium ac probationem à legibus Testamentariis exemptæ, & ad Divinum ac Naturale Jus sunt redactæ. Ratio hujus Assertionis est; quia Testamentata condita ad Pias causas, eò ipsò: quòd finem supernaturalem, scilicet Divinum cultum, venerationemque sanctorum & spirituales animæ salutem spectent, sunt causæ Spirituales & Ecclesiasticæ: quæ sanctionibus publicè promulgatis, promovere earumque removere impedita Ecclesiasticæ, præsertim Apostolica, potius quam Secularis, etiam Imperialis, est potestatis, *can. Corum 3. disp. 10. cap. Si Imperator 11. disp. 96. c. Decernimus 2. de Judiciis, c. Si iudex 12. ibi. Quæ de re spirituali & Ecclesiastica est, de bono excom. in 6. 66.* Unde cum *c. Relatum cit.* Apostolicò Rescripto in relictis ad causas Pias, non Legum, sed Decretorum, perinde ut Jus Naturale & Divinum, duorum triumve testimonio fieri adhibentium, statuta observanda, generaliter sancitum: & Rescriptum illud Juri Communis Corpori insertum sit, ill in cæteris Orbis provinciis omnibus eò ipsò, quòd possit, observandum, & præmâ voluntate Ecclesiæ, Monasterii, & relicta, præstanda erunt: dummodo etiam duorum triumve testimonio probentur.

Atque ex his sponte sua corripit ratio in contrarium deducta; cum eò ipsò quòd ultima voluntas Pia supernaturalem finem spectet, & potestatis Ecclesiasticæ dispositioni subiecta sit, *c. Relatum cit.* Juri Comuni inserta Apostolica dispositio, ultra Romanam temporalem, & spirituale atque ad totum Orbem Christianum

ffianam se extendens; Papæ territorium porrigetur: quod Universali Consuetudine; quæ ambigui Juris optima interpretis est; c. Cum dilectus 8. de Consuet. & Curiarum etiam Secularium; praxi receptum, DD perique agnoscunt.

86. Dubium secundò est, an duo testes, quorum c. Relatum cit. mentio fit; ad ejusmodi testamenti valorem, vel ad solam ejus probationem pertineant. Ad valorem enim ac substantiam eos pertinere, cum Claro §. cit. q. 7. n. 2. & 3; & aliis existimant Barri de Testat. & In test. Lib. 1. tit. 4. n. 17. & Fachineus Lib. 4. Controvers. cap. 3. in fine; ea potissimum ducti ratione; quòd à legibus Civilibus testes requirantur ad valorem cujuscunque testamenti: & solummodo exquirantur, quæ à Parente inter liberos aut à Milite in conflictu sunt: neque in Jure Ecclesiastico ullus exret textus, quò ad causas Pias condita testamenta sine testibus subsistere jubeantur.

87. Eos contrà ad solam probationem exigi & si de voluntate defuncti nullum testem adhibentis aliunde, v.g. per scripturam ipsius manu exaratam, certò confiteat, eam executioni mandandam; cum Tiraquello *Causa pia privileg. 4. in c. Relatum cit.* defendunt Covarruvias n. 11. Barbosa n. 4. Fagnanus n. 8. Wa-gaereck not. 3. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 20. & alii ratione persuasi multò solidiore; quòd c. cit. ad testamentum Pium aliud non exigatur, quàm Jure Naturali ac Divino; quia duo vel tres testes sufficere dicuntur ex ratione; Quoniam scriptum est, in ore duorum vel trium testium stat omne verbum, Deuteron. cap. 17. v. 6. & Matth. cap. 18. v. 16. quibus verbis apertè insinuat, duos testes Jure Canonico non aliter considerari ad testamentum, quàm ad alios actus desiderantur Divinò ac Naturali:

quò Jure utroque eos non pro forma & ad valorem; sed ad probationem duntaxat requiri; eorumque defectum per aliam probationem suppleri posse, res est omnino explorata. Unde corrui tota ratio Fachinei. Confirmatur nostra; quia causa Pia non minùs favorabiles sunt; quàm causa liberorum, arg. l. Sunt persone 4. 3. ibi, Summariatio est, que pro Religione facit, ff. de Relig. & sumpt. fun. inter quos etiam schedula proprià testatoris manu scripta aut solummodo subscripta, saltem quoad ipsos, sustinetur, Novell. 107. cap. 1. Unde

88. Infertur primò ultimam voluntatem Piam subsistere, quantumvis Ecclesia, Monasterium, Hospitale, pauperes, peregrini, aliave causa Pia solò defuncti nutu vel externò signò aut notis etiam aliàs inustatis sit instituta l. Jubeamus 29. C. de Testament. §. 1. Sed cum patrono 6. §. fin. ff. de Honor. possess. Tiraquellus *Causa pia Privileg. 8. §. 12. & cit. Molina disp. 134. n. 8.*

89. Infertur secundò, ad ejusmodi voluntatem ultimam non requiri: ut testes ad eam à testatore rogati, aut etiam masculi sint. Ratio utriusque est; quia, licet c. Relatum cit. proposita dubitatio fuerit de solo numero testium, rescriptum tamen Papæ generale est, in causis testamentorum, quibus aliquid relictum est Ecclesie, non secundum Leges, sed secundum Decretorum statuta, soli Naturali Divino ac Gentium Juri inhærentia, procedendum, Panormit. in c. cit. n. 3. cit. Tiraquell. Privileg. 3. §. 5. Covarruv. n. 4. §. 5. & Molina n. 4.

90. Infertur tertio, testamentum, quò causa Pia instituitur, validum esse, etiam si exaratum non sit in charta signata: & legata etiam Pia, testamentò prophanò in simplici charta descriptò, relicta subsistere; quantumvis statutò Provinciali

vinciali aut Regia vel Imperiali Constitutione testamentum & actus quicumque, in scriptis sine charta sigillata celebrati, sint irritati; quia institutiones & legata Pia regulantur secundum sanctiones Ecclesiasticas, quibus Legales solennitates omnes sublatae & ad illorum valorem, ultra Naturalis & Divini Juris requisita, quidquam exigi vetitum est, *c. Relatum cit.*

91. Infertur quartò, subsistere legata Pia, relicta testamentò prophanò, quòd aliàs quoad institutionem hæredis & alià ob defectum Solennitatum invalidum est; quia voluntas ultima, quatenus causas Pias respicit, à Solennitatibus non pendet, Covarruvias *l. cit. n. 3.* et si contra testamentò minùs solenni ad causas Pias relicta legata etiam prophana subsistant, *arg. Reg. Accessorium 42. in l. cit. Tiraquell. Privileg. 13. § 15. Covarr. n. 3. & Molina n. 2.* Neque obstat; quòd testamentum, à parente conditum inter liberos, non valeat quoad legata relicta extraneis, *l. Hæc consultiſſimâ cit.* quia testamentum patris ad solos liberos expressè restringitur, *l. cit. §. 1. V. Si verò,* testamentum autem ad causas Pias, *c. Relatum cit.* simpliciter & sine restrictione confirmatur; ut proinde locus sit *Regula cit.* ut præter DD. *cit.* tradunt Clarus *§. Testam. q. 6. n. 9.* Lessius *Lib. 2. de l. § 1. cap. 19. n. 9.* Laiman *Lib. 3. tract. 5. cap. 2. n. 10.* & Pirrhing *ad hanc Rubr. n. 22.*

Infertur quintò, testamentum inchoatum quoad causas Pias subsistere, etiam si aliàs, quòd testator morte præventus illud perficere non potuerit, invalidum sit, *cit.* Covarr. *n. 10.* & Molina *n. 9.*

93. Dubium tertio est, an subsistat testamentum ad Piam causam à Cæco conditum sine solennitate *l. Hæc consultiſſimâ*

mâ §. pr. C. Qui testam. fac. poss. Nègat id nonnemo, eò deceptus argumentò; quia Jure Civili ad testandum inhabiles ne ad Pias quidem causas valide testantur, juxta dicta *n. 21.* Cæcus autem ad testandum Civili Jure habilis non est, nisi formâ *l. cit.* observatâ. Cæcus argumenti fallacia sanè luculenta est; cum, si ad testandum inhabiles reputarentur, quicumque testandi formam Civili Jure præscriptam non observans, ad causas Pias sine solennitate *l. Hæc consultiſſimâ 21. C. eadem Rubr.* valide testari nemo, nisi speciali Juris privilegio quoad testandi modum munitus, possit; quòd ad testandum sine forma, *l. cit. præscripta,* habiles non sint, qui speciali Juris privilegio non sunt muniti. Quòd cum nemo dixerit, ad causas Pias sine Juris Civili solennitate testari Cæcus non minùs, quàm alii, valebit; quia, sicut à cæteris, sic ab ipso quoque sine Juris Civili solennitate conditum testamentum non ob potentia, sed ob formæ duntaxat defectum invalidum est: is autem, cujus testamentum ob formæ solius, & non ob potentia, defectum invalidum est, Jure etiam Civili ad testandum habilis sit; quòd ad testandum hinc Jure quis inhabilis ex potentia duntaxat dicitur, non reputetur.

Dubium quartò est, an favore causa Piae etiam valeat testamentum, collatum in arbitrium alienæ voluntatis. Quia in re communis multorum Opinio divortium statuit Canonici Juris à Civili; & illò quidem favore causa Piae sustineri, ait, institutiones, in alienæ voluntatis arbitrium collatas, *c. Cum tibi 11. quæ istò sive Civili Jure pro invalidis habentur, l. illa 32. ff. de Hered. instit.*

At melius & calculò multò creberrimè alii, licet *c. cit.* testamenta in alienæ voluntatis arbitrium collata favore causa Piae libè

Ne subsistere, ipsi quoque asserant, eam tamen in re plenum divortium à Jure Civili, saltem novò, non agnoscunt; cum *e. cit.* affinis dispositio ad causas Pias sustinetur, *l. Nulli 28. §. 1. Si quis 49. C. de Episc. & Cleric.* Quare ultimam suam voluntatem alterius dispositioni committens, sive clericus sive laicus sit, vel testatus esse ad causas Pias, & bonorum suorum inter Ecclesias vel pauperes solam distributionem alieno arbitrio commisit, ut *in c. Cum tibi cit.* volunt Panorm. n. 4. Covarruvias n. 13. vel designatum arbitrium instituisse, & causis Pias faciendæ restitutionis onere gravasse, præsumitur, ut existimant *cit.* Laiman *Tract. 5. cap. 1. n. 7.* & Haunoldus n. 318. Quam ejusmodi voluntatis interpretationem commendat *c. cit.* textus; quia sic defunctus non videtur decedere intestatus. Pro eadem facit ratio; quia ultima voluntas sic intelligenda est, ut potius valeat, quam pereat, *arg. c. Abbate 25. de V. S. & l. Quoties 12. ff. de Reb. dubiis.* Quare, ut secundum *l. Illa cit.* ultima voluntas irrita evadat, sic exaudienda est; ut institutus hæres sit vel ipsa causa Pia, vel designatus arbitrii cum onere restituendi præsertim; quia talis explicatio optima est ipsi testatori defuncto, in cujus animæ bonum cedit. Aliam *c. cit.* expositionem Barboza n. 2. & aliam Gonzalez num. 13. dabunt.

96. Quartum sive Rusticorum Testamentum dicitur non solum, quod aratores, vinitores, pastores & similes agrestes: sed etiam, quod alii etiam Nobiles ruri degentes condunt; nam, sicut illis, sic istis quoque, cum ruri testantur, quoad testium numerum ac subscriptiones aliquid remissum est *l. fin. C. de Testament.* sed cum distinctione; vel enim, ubi testantur, septem & literarum copia superpetit, vel non? Si prius, totidem adhibe-

ri & subscribere est necesse. Si posterius, interest, an septem cogi valeant, aut secus; priori enim casu totidem adhibendi, ex quibus, qui literas callent, pro reliquis subscribere possunt: dummodo etiam hi sciant, quis hæres sit institutus. Posteriori autem casu valet Testamentum coram quinque testibus confectum ex privilegio, *l. cit.* rusticis indulto propter rusticitatem, hoc est, simplicitatem & literarum imperitiam: vel etiam, & fortassis potius propter inopiam testium, qui literas norint, *cit. Barri t. 2. n. 9. & Bruneman. in l. cit. n. 4.*

97. Quintum ex Testamentis Privilegiatis est conditum tempore Pestis: in quo Jure testium, non quidem numerus, sed simultanea eorum præsentia duntaxat remissa videtur, *l. Casus 8. C. de Testament.* ut testes, prohibente periculo aut metu contagionis, omnes unò eodemque tempore simul adhiberi non sit necesse; sed adhiberi & obsignare illud singuli valeant separatim, Fachineus *Controvers. Lib. 5. cap. 92. Jure*, inquam; quia istius rigorem locorum consuetudo passim ita mitigavit; ut contagiosa luis tempore subsisteret testamentum, quod conditum est coram testibus tribus vel saltem duobus, Gaill. *Lib. 2. observat. 118. n. 18. & Mynfinger 96.*

98. Sextum sive Principi oblatum Testamentum est, quod inferitur libello supplici, eoque sine Principi offertur; ut ejus autoritate sustineatur: ad quod neque præsentia subscripti quoque & obsignatio testium, neque solennitas alia, sed id solummodo exigitur, ut testator per se, non per alium, Principi exhibeat supplicem libellum, in eoque ultimæ voluntatis suæ elogium contineri profiteatur; ita enim factum inconcussam meretur fidem; quod autoritas principalis suppleat defectum, & superet omnes solennitates, *l.*

Omnium 19. C. de Testament. Fachineus Controvers. Lib. 6. cap. 88. & Bruneman. in l. cit. à n. 1.

99. Huic affine est Testamentum Judiciale, sive conditum & publicatum apud Acta; nam etiam hoc ullos testes aliasve solennitates non exigit: sed sufficit; quòd testator ipsemet judicii cuicunque, etiam alias incompetenti, sive in, sive extra locum judicii, ultimam suam voluntatem offerat in Scriptis aut vivâ voce declaret; ita certè ordinatum Testamentum publicè fide sustinetur, l. Omnium cit. quòd, sicut autoritas Principis, sic & Acta judicialia suppleant numerum & nomina testium, ac removeant omnem suspensionem falsitatis, cit. Fachineus cap. 88. & Bruneman. à n. 7.

ARTICULUS VI.

De Hæredis Institutione.

SUMMARIUM.

- 100. Hæres alii Voluntarii, alii Necessarii:
- 101. Et hi vel non sui, ut servus à domino institutus,
- 102. Vel Sui sunt, ut liberi in potestate testatoris existentes.
- 103. Liberi necessariò à parentibus, & hi ab illis:
- 104. Aliquò casu etiam frater à fratre, exheredari vel institui debent,
- 105. Saltem in portione legitima:
- 106. Quæ hodie respectu liberorum pro eorum numero tertia vel dimidia:
- 107. Respectu parentum tertia,
- 108. Eadèmq; aut dimidia pars bonorum est respectu fratrum.

- 109. Ea liberis ac parentibus quoad substantiam Naturali,
- 110. Fratribus Civili jure debita:
- 111. Et hi quòvis, illis Institutionis titulo,
- 112. Et sine ullo gravamine omnium linquenda est.
- 113. Voluntarii hæredes esse possunt omnes, jure non prohibiti:
- 114. Laici, Clerici, Religiosorum, Sacerdotum, & Sacerdotum Soc. Jesu.
- 115. Civitates, Municipia, Ecclesie, Monasteria, Hospitalia,
- 116. Et ipse Dominus Deus ac B. Coelites,
- 117. Institui hæredes jure Civili prohibentur quicunque ob crimines inestabiles,
- 118. Mulier suspecta, nubens intra annum luctus, liberi Spuri,
- 119. Communitas Judaeorum & Collegia illicita:
- 120. Canonicò, Hæretico & Perverso alicujus Cardinalis,
- 121. Regulâ suâ Conventus & Ecclesie FF. Minorum & Capucinorum,
- 122. Ut eis neque hæreditas estimata debeat.
- 123. Multò magis ipsi FF. ac Profess. S. J. in particulari institui non possunt:
- 124. Et si legata capere valeant in Testamento.
- 125. Domus professa S. J. Hæres esse potest: sed immobilia vendere tenetur.
- 126. Hæres gravari potest; ut ei FF. Min. ac Capucinis annuum legitimum presteat.

Hæres dicitur, qui in universum jus, quod mortis tempore defunctus habuit, succedit, l. 1. de heredit. act. ff. de P. S. & l. Hæresibil. 24. ff. de P. S. & l. 1. de heredit. act. ff.